

El sexe químic

Medicaments miraculosos i drogues de disseny proscrietes legalment es barregen avui en la lluita contra la impotència i en la recerca del plaer sexual i lúdic. EL TEMPS revisa les característiques d'aquestes substàncies i la seua polèmica.

Des de les cultures prehistòriques les drogues han tingut una aplicació eròtica relacionada amb rituals religiosos o festius. En la Antiguitat grecollatina era habitual el consum de substàncies d'origen vegetal que estimulaven la libido en les bacnals gregues i romanes. A l'Edat Mitjana, els tractats de bruixeria oferien un ampli catàleg de receptes amb beuratges i unguents per a potenciar la sexualitat. Belladona, beleny, mandràgora, estramònia i d'altres plantes solanàcies amb principis psicoactius foren els principals ingredients d'aquestes receptes màgiques de poder afro-

disíac. L'increment del plaer sexual ha estat vinculat des de sempre a la cultura de la droga.

Actualment, aquesta recerca d'una major potència o de la intensificació del plaer sexual pot orientar-se per dues opcions que de vegades convergeixen: els fàrmacs comercials de distribució legal i les anomenades drogues il·legals o estupefaents. El consum tant dels productes farmacèutics com de les drogues il·lícites està marcat per la polèmica mèdica i social sobre els seus efectes perjudicials per a la salut. Malgrat aquesta controvèrsia, la farmacologia continua investigant nous productes que in-

flueixen físicament o psicològicament sobre la sexualitat humana.

La revolució de la Viagra. Després de molts anys d'investigació farmacològica, els laboratoris Pfizer anunciaren a principis de 1998 la comercialització als Estats Units d'un nou medicament que solucionaria definitivament el vell trastorn masculí de la disfunció erectil. El citrat de sildenafil fou llançat al mercat amb el nom comercial de Viagra i en forma de càpsules blaves des de 25 mg fins a 100 mg.

El citrat de sildenafil és un inhibidor selectiu de la fosfodieterasa, un enzim que s'encarrega de blo-

quejar la tensió del penis. L'erecció s'aconsegueix amb els efectes vasodilatadors del medicament que actuen en el múscul llis del penis. Una de les propietats de la Viagra és la potenciació de l'òxid nítric necessari per a produir una erecció. Aquesta propietat fa que la Viagra siga incompatible amb determinades patologies cardiovasculars i amb els seus medicaments recomanats, precisament perquè també potencien la producció de l'òxid nítric. La combinació de la Viagra amb medicaments contra malalties del cor pot ser mortal.

Malgrat el seu elevat preu de venda en les farmàcies i les seues contraindicacions, la Viagra va revolucionar el mercat dels medicaments amb unes facturacions milionàries en els sis primers mesos de distribució comercial. Les primeres discussions sobre els seus efectes secundaris i sobre el seu finançament per la sanitat pública i les assegurances mèdiques privades rebaixaren després els espectaculars beneficis que havien aconseguit els laboratoris Pfizer durant la promoció inicial de la Viagra. Les polèmiques als Estats Units, no foren cap obstacle perquè la Unió Europea autoritzara la Viagra al setembre de 1998.

Segons càlculs de les autoritats sanitàries, la impotència és un problema que afecta aproximadament més de dos milions d'homes a l'estat espanyol. Una xifra considerable que podia garantir l'èxit comercial de la Viagra. L'eufòria consumista, però, no es va produir com als Estats Units per culpa de l'elevat preu d'eixida del medicament. Malgrat tot, centenars de milers d'homes ja han consumit ocasionalment aquest producte que soluciona la impotència sexual, però també ja han aparegut els primers casos de mort pel seu consum inadequat. Una de les primeres víctimes fou un nord-americà de 75 anys que va morir d'un atac cardíac a Barcelona. Les autoritats sanitàries destacaren que l'home tenia antecedents de malalties cardíques. Quasi tots els morts relacionats amb la Viagra, tant als Estats Units com a Europa, patien de problemes del cor i van emprar el

medicament sense prescripció mèdica. La ignorància o l'ansietat per vèncer la impotència és més perillosa que el mateix fàrmac. Com en tots els medicaments, no respectar les contraindicacions o abusar de la dosi també pot provocar la mort o crear situacions mèdiques insòlites. Al juny de 1998, un turista holandès fou hospitalitzat perquè estava 36 hores en estat d'erecció continuada.

Els metges també han destacat que la Viagra no és efectiva en tots els casos de disfunció erèctil. Segons les dades d'un estudi de la Societat Espanyola d'Urologia, un 40 % dels casos d'impotència haurien de ser tractats amb mètodes i medicaments alternatius. L'estudi també adverteix dels riscos de receptar prematurament la Viagra sense conèixer les causes reals de la impotència del pacient.

Dos anys després de la seua comercialització a Europa, la polèmica mèdica sobre la Viagra ha baixat considerablement d'intensitat i les vendes s'han estabilitzat. Un control sanitari més rigorós i un major coneixement dels seus efectes i riscos han contribuït a desmuntar la llegenda negra, però també la fabulació sobre el poder miraculós del fàrmac contra la impotència. Ara bé, hi ha un nou perill: el tràfic il·legal de Viagra. A Barcelona i València, sobretot en clubs gais, la Viagra és consumida barrejant-la amb altres drogues. La devoren joves a la recerca de noves experiències sensorials... i de la possibilitat física de tenir una potent erecció per fer sexe després de la borratxera del cap de setmana. I les conseqüències de sotmetre el cos a mesures tan extremes poden desembocar en distints nivells de crisis cardíques.

Prozac i felicitat sexual. Emprat inicialment en psiquiatria per

a tractar casos de depressió aguda, el Prozac s'ha convertit en el medicament més emprat en les societats occidentals per a combatre l'apatia, la timidesa o la manca de seguretat. Eventualment, també és utilitzat per sortir de festa. La timidesa i altres trets negatius de la personalitat estan molt relacionats amb el desenvolupament de la vida sexual. Per això, el Prozac ha generat una sèrie d'aplicacions eròtiques no previstes quan fou descobert. En seu el llibre *Listening to Prozac*, el psiquiatra nord-americà Peter Kramer afirma que el Prozac està obrint nous horitzons a la sexualitat perquè el psicofàrmac replanteja radicalment la concepció de la vida, allibera dels prejudicis i temors i modifica les relacions amb l'entorn social i afectiu. En el cas de les dones, la desinhibició produïda pel fàrmac podria ser un element positiu en la lluita per l'emancipació sexual.

El caràcter feminista de la droga també és destacat per la novel·lista Elizabeth Wurtzel en *Nació Prozac*, una crònica autobiogràfica sobre el consum d'antidepressius entre els joves nord-americans. El llibre recull els testimonis de nombroses joves que han deixat enrere una vida sexual insatisfactòria després de conèixer els efectes desinhibidors del Prozac. Segons l'autora, les dones majors i les adolescents són les principals compradores sense recepta del psicofàrmac. No tots pensen que el Prozac pot contribuir a la felicitat sexual.

En el llibre *Talking back to Prozac*, el doctor Peter Breggin afirma que el psicofàrmac actua sobre un neurotransmissor (la serotonina) i altera completament el desenvolupament normal de la funció sexual en les tres etapes que la conformen: desig, excitació i orgasme. Segons Breggin, un dels principals detractors del medicament als Estats

A l'altra pàgina, pastilles de Viagra. En aquesta, èxtasi. Són dos exemples distints de droga sexual. Tot i que la primera és legal, també es trafica en discoteques.

MOISÉS COPA

Una escena al club Amnesia d'Eivissa. A través de l'illa Balear, l'èxtasi es va propagar pel nostre país i tot Europa a finals dels 80.

Units, s'han registrat nombrosos casos de genitals anestesiats i d'erreccions doloroses entre els consumidors habituals de Prozac.

Èxtasi, la droga de l'amor. Considerada com una de les drogues de disseny més popular de la

dècada dels noranta, l'èxtasi no és un fàrmac de nova generació. La història d'aquesta substància d'efectes eufòrics i expansius es remunta a 1912 quan els laboratoris Merck de Darmstadt (Alemanya) aïllaren de forma accidental la MDMA o metilenodioximetanfe-

tamina, coneguda posteriorment com "EXTASI" o XTC. Des de mitjans dels seixanta i durant l'eclosió de la psiquedèlia i el moviment *hippy*, la MDMA i altres substàncies derivades circulaven en el mercat negre de drogues als Estats Units. Fins 1985, quan la DEA (Drug Enforcement Agency) va declarar que no tenia utilitat mèdica, l'èxtasi era emprat regularment en certs tractaments per psiquiatres i psicòlegs nord-americans vinculats al moviment New Age. Malgrat la seua prohibició, l'èxtasi es manté encara com una de les drogues més populars entre els universitaris nord-americans. Un estudi de la Universitat de Stanford de 1990 indicava que el 40% dels universitaris californians havia experimentat alguna volta amb aquesta substància.

El resultat de la il·legalització fou l'aparició de grans quantitats d'èxtasi adulterat que s'oferia a les discoteques com a afrodisíac genital a un preu similar al de la cocaina o l'heroïna. El 1987, cinc persones moren a Dallas per una sobredosi atribuïda a l'èxtasi.

Un ús atípic de la Viagra

La Viagra ha modificat radicalment la conducta de molts homes amb problemes sexuals. El fàrmac és consumit fonamentalment per gent d'una certa edat amb dificultats per a l'erecció, però ja no són els únics.

Un bon exemple és el de C.L., 45 anys, casat des de fa 18 anys i amb dos fills adolescents: "Des del naixement del meu segon fill, fa dotze anys, les relacions sexuals amb la meua dona començaren a perdre passió. Aquesta pèrdua d'intensitat eròtica amb la meua parella em va portar a mantenir relacions fora del matrimoni. Eren relacions intenses, però conflictives. Des de fa cinc anys vaig deixar de tenir relacions amb altres dones. Vaig fer un esforç per reconduir la meua vida sexual dins de la parella. L'experiència fou un fracàs. No desitjava la meua dona. Fa poc en un dinar d'amics em donaren a provar una Viagra 25: està de moda. Fou com una broma després d'haver begut moltes copes. En principi no vaig sentir res. Hores després, recuperat dels efectes de l'alcohol, vaig sentir una poderosa erecció quan arribava justament a ca-

sa. Era divendres a la nit. Quan la meua dona i jo acabàrem de sopar, vaig sentir una incontrollable ansietat sexual. Ens n'anàrem al llit i vaig seduir la meua dona. Encara que la meua dona ha perdut part del seu atractiu amb l'edat i té una sexualitat molt convencional, vaig fer l'amor amb ella dues vegades. Acostumada a la meua indiferència, no podia creure el meu canvi d'actitud. No li vaig dir que havia pres Viagra. Al matí, em vaig despertar amb una erecció dolorosa i incontrollable. Vaig intentar seduir altra vegada la meua dona, però no va voler més sexe. En la dutxa em vaig masturbar. A la vesprada encara tenia una gran ansietat sexual i em feien mal els renyons. Em vaig tornar a masturbar. Els efectes de la Viagra havien desaparegut a la nit. Estava molt cansat. Des d'aquesta primera experiència he tornat a prendre el fàrmac sis o set vegades més. Tampoc vull abusar perquè no tinc molt clar els efectes secundaris i és una droga cara. La Viagra és la millor manera que he trobat d'estimular la meua vida eròtica dins del matrimoni. La meua dona encara no sap res".

ARXIU / JOAN CELIA

Els ancestres vegetals de la MDMA són els olis volàtils continguts en la nou moscada i en les llavors de vainilla, safrà, julivert i anet. Però els actuals laboratoris clandestins segueixen camins sintètics per a la seua obtenció. Quan contenen efectivament MDMA, les càpsules o dragees que circulen al mercat negre són de 100 o 150 mg. Aquestes quantitats produeixen per via oral una intensa experiència de dos o tres hores que declina després amb rapidesa. Una dosi de més de 250 mg pot provocar una intoxicació aguda en persones no acostumades i la dosi letal se situaria en més de 700 mg en una sola ingestió.

A diferència del LSD i d'altres substàncies psicotròpiques, l'èxtasi no produeix visions o al·lucinacions, sinó una mena d'empatia amb l'entorn que provoca sentiments d'amor, benevolència, serenitat i cordialitat. El seus efectes sobre la conducta sexual estan més relacionats amb aquests tipus de sentiments positius que amb un vertader poder afrodisíac. Alguns psiquiatres han definit l'estat emocional que provoca l'èxtasi com a "síndrome de matrimoni instantani".

Al nostre país, l'èxtasi es va popularitzar a finals de la dècada dels 80 en les discoteques del País Valencià i Eivissa, com un símbol de les noves tendències de la música electrònica de ball. En deu anys, l'èxtasi s'ha consolidat com una de les drogues més consumides pels joves. Segons les dades del Pla Nacional sobre Drogues, el 33% del joves que viuen a les grans ciutats han provat alguna vegada l'èxtasi, el 70% dels consumidors té menys de 25 anys i el 35,2% són estudiants. Des de 1994, l'èxtasi ha provocat 8 víctimes mortals a l'estat espanyol. La darrera víctima fou un jove de 19 anys que va morir fa dos dissabtes a l'hospital de Mataró per parada cardíaco-respiratòria després d'haver ingerit cinc càpsules en una discoteca. La droga duia una gran component amfetamínic, típic en les últimes partides d'èxtasi que circulen al nostre país, totes de baixa qualitat. A més a més d'això, proliferen els èxtasi

adulterats amb productes tan diversos com farina, lactosa, cafeïna, speed, quinina, i fins i tot heroïna. I hi ha noves i perilloses drogues de disseny derivades del MDMA amb efectes més potents. Entre les més conegudes, figuren DMA, MBDB (els anomenats fidodidos), MTA (conegut com flatliner) o 2-CB. Actualment, la gran estrella del mercat il·legal de drogues de disseny és l'anomenat mitsubishi. En realitat, el mitsubishi és una variant molt pareguda a l'èxtasi original que es comercialitza en dos formats diferents: pastilles de color blanc amb un efecte suau i pastilles marrons amb un efecte més potent. El preu oscil·la entre les 4.000 i 5.000 mil pessetes mentre que les altres drogues de disseny són a la meitat de preu. Un adolescent de 14 anys va morir la passada nit de Sant Joan a Pineda de Mar per consumir tres mitsubishi. Inicialment, no faltaven les ocasions en què l'èxtasi i les seues variants eren consumides inicialment per procurar una major empena per lligar o per aconseguir un sexe més psíquedèlic. Però han acabat ingerint-se com un substitut d'eixe sexe de discoteca. No s'entenen ja com un mitjà per arribar al plaer, sinó com el mateix plaer. Són un reflex del temps, i proporcionen al consumidor evasió salvatge i solitària en compte de comunicació.

La droga de l'ampolleta.

L'any 1994, una droga coneguda com GHB o èxtasi líquid (Liquid E) va revolucionar els clubs techno del Regne Unit. La droga també era coneguda als ambients homosexuals com a nou substitut del popper i l'èxtasi. Les sigles GHB corresponen al terme químic gamma-hidroxibutirat de sodi i és un component del nostre metabolisme. Està considerat com un nutrient i es troba present en totes les cèl·lules, fonamentalment, al cervell en la zona de l'hipotàlam. Fou sintetitzat per primera vegada l'any 1961 pel químic francès Henri Laborit. Inicialment fou emprat com a anestèsic i en tractament d'alcoholisme, insomni i narcolèpsia. També es va vendre a les farmàcies pels seus efectes

afavoridors del creixement dels músculs i per això era utilitzada pels culturistes durant la dècada dels vuitanta, abans de convertir-se en una droga recreativa.

Encara que podria presentar-se en estat sòlid, el GHB es comercialitza en forma d'ampolleta de plàstic similars a la de l'aigua mineral. El GHB líquid no té color i tan sols s'aprecia un lleuger gust salat. Naturalment, els seus efectes depenen de la dosi i del metabolisme del consumidor. Amb menys d'un gram de líquid s'obté una eufòria comparable de la de l'alcohol durant una o dues hores. També produeix efectes desinhibidors, augmenta les sensacions tàctils, potencia l'erecció i retarda l'orgasme. Aquests són, sens dubte, els efectes més desitjats pels consumidors de GHB. Una dosi superior als tres o quatre grams de líquid, ja no estimula la sexualitat i provoca somnolència letàrgica. De fet, no són estranys els casos en què el consumidor excessiu entra durant hores en una mena de coma.

Una escena d'una discoteca balear. Era l'època en què el consum d'èxtasi implicava desinhibició sexual. Ara, només implica agafar un bon cec de cap de setmana.

Lluc Soler